

IX.

A Menguszfalvi völgy.

(Lucsivnától a „magas gerinczig.“ *)

(Dr. Berzeviczy Alberttől.)

I.

Ugyan, ha szabad kérdeznem, melyik a Lomniczi csúcs?

Ezen naiv kérdéssel fordult hozzánk azon utazók egyike, kik egy vasuti kocsiosztályba jutottak velünk, egy, mint már e kérdésből kilátszik, e vidéken járatlan turista, kit azonban P o p r á d-ig váltott jegye s a „Tátra-útmutató,“ melyet kezében forgatott, félreismerhetetlenül újonérkező tátrafüredi vendég gyanánt tüntetett föl, s ki már huzamosabb idő óta fokozódó érdeklődéssel hallgatta a Magas Tátra különféle részleteit tárgyzó s, ha tán nem is szakértő, de kétségtelenül buzgó studiumról tanúskodó beszélgetéseinket.

Sz. barátom, egyik útitársam, ki már a tél folytán könyv nélkül megtanulta a Tátra-ismertetőkben foglalt adatokat s kinek most, az iglói állomáson túl mind szélesebb s gazdagabb változatú látképben fölmerülő hegycsúcsokban oly végtelen öröme lett, mintha mindannyian

*) Minden félreértés kikerülése végett előre figyelmeztetem olvasóimat, miszerint a kirándulás, melyet leírok, korántsem rendkívüli vagy épen úttörő jelentőségű; tervünk teljes kivételében az időjárás mostohasága gátolt s maga azon út is, melyet megtenni terveztünk, középsterü erők és ügyesség felett rendelkező ember által bármikor megjárható. Nem szándékom azon, ez évkönyv egyik-másik évfolyamában közétett s kétségtelenül nagyérdéki csúcsokkal versenyezni, melyek valamely, addig még épen nem, vagy csak kevesek által megtett utakat, vagy különös routinet s merészségről tanúskodó kalandokat irtak le; közleményemmel csupán a Magas Tátra egyik, a tátrafüredi környékkel összehasonlítva, még mindig elhanyagoltnak nevezhető tájának szépségeit akarom ismertetni, s ezéomat teljesen elértnek tekintendém, ha a nagy közönség figyelmét, melyet eddig jobbadán más, nagyobb hírnevű hegység-részletek tartottak lekötve, leírásom tárgya iránt felköltenem sikerül.

édes gyermekei volnának, neki esett az épen kapóra jött kérdezőnek, s nem nyugodott, míg az nem csak a Lomniczi, de valamennyi csúccsal a legbensőbb ismeretségbe nem lépett.

Mi azalatt a hegység térképét s a valóságban feltáruló látvány részleteit igyekeztünk összhangzatba hozni s kijelölt utunk irányát a bércek tömkelegében föltalálni.

Az 1876-iki év derekán volt ez, egy rekkenő meleg, bizonytalan időt sejtető nyári nap délutánján s azon tájon, hol a Táttra örökhavas honát környező békés, nyájas síkságot a minden vidéket iparszerű, prózáilag civilizált, cosmopolitikus jelleggel felruházó vaspálya szeli át.

Lehetetlen, hogy a távolabbról jövő utazó ámulással ne fogadja a merészen, csodásan emelkedő gyönyörű heglánczolat látványát: a messze téren, melyre a szem lát, alant vidám, életteli városok és falvak, emberi szorgalom s ügyesség által gyümölcsöző mezők, tovább, valamivel magasabban a rengeteg fenyveserdő, mely fokozatosan ad törpébb, szivósabb fanemeknek helyet, míg legfelől csak az alpesi moh és fű halványuló zöldje szakítja félbe a kopasz gránitsziklák sötét tömkelegét. A szakadékokat hó borítja, a csúcsok váltakozva burkolják magukat felhőpalástba, itt-ott utat tör a leáldozóban levő nap sugara magának s élénkebb színbe öltözteti a havasvilág vadregényes tájait, másutt ködös árnyék teszi még sivárabbá a sivár sziklafalakat.

Eközben elértük a lucsivnai állomást; a fürdőtulajdonos ponnyszekere s egy más kocsí, melyet mindenütt ismerős s mindig találékony G. társunknak sikerült véletlenül célunkra megnyerni, szállítottak az állomásról a nem régi eredetű gyógyintézetbe, mely éji tannyánkül volt kiszemelve. Podgyászunkat szénás szekeren hozták utánunk.

Magam két társammal — mindössze öten voltunk — a ponnyszekérre jutottam. Fogatunk igen derék s fölötté originális volt: apró, mokány táltosok, alacsony, döcögő szekér s egy mindennél piczibb ponny-kocsis, kit J. barátom tévedésből majdnem zsebébe dugott, ki azonban egész vasgyúrói energiával kezelt gyeplőt és ostort, s tán, mert reá vonatkozó élceinket félig elérte, olykor rop-pant öntudatos fontossággal tekintgetett széjjel s nézett néha végig rajtunk.

Kies, parkszerű ültetvényen át kanyarog az út Lucsivnától a hassonnevezetű fürdőhelyig, melynek nyájas, hívogató épületei az utolsó fordulat után váratlanul megjelennek s kellemesen emelkednek ki a mögöttök sötétlő fenyves erdőtől, míg a kép háttérét a felséges Kárpátok zárják be. A házak széjjelszórva tűnnek föl az út mellett, de az alakítás ízlés s ügyességről tanúskodik, s ha csak a közeli gyógyintézetek concurrentiája megengedi, — a mint vendégei emelkedő száma is mutatja — bátran nézhet jövője elé e kis fürdőhely, melybe a mulatni vágyó hiában vetődnek, de mely bizonynyal kielégítendi azt, ki a nagy világ zajától elvonulandó, csöndes, zsongítóan békés és patriarchális kedélyességű falusi megányt keres.

A főépület előtt épen estelire gyűltek a vendégek, kik közt több ismerősre akadtunk. Az előzékeny fürdőtulajdonos, Szakmáry Donát úr, maga is megjelent egy perczre. Nehány megyebeli s néhány fővárosi ismerős csakhamar körülfogott s az est folytán több becses útbabaigazítással és tanácscsal látott el a tervezett partiekra vonatkozólag. Lakásunkon — a fürdőépülettől nyugatra eső házikóban — öltözetünket rendbe szedvén, fölmentünk az étkező „terem“-be, mely azon kétségkívül örömdetes jelenséget tünteti föl, miszerint újabban mind szűkebbnek bizonyul.

Ezen körülmény s a frissen készülendő vacsoránk által szükségelt előkészületek okozták, hogy időm maradt S. egyetemi tanár úr által a park felső tisztására vezet-

tetnem magamat, melyről — mint mondá — legszebb kilátás nyílik a hegyek felé. Rajzolnom ugyan nem lehetett már, mert az idő előhaladt, s a mint a felhőgomolyok leszállottak a Kárpátok magasabb völgyeibe, alant, hozzánk is leszállott az alkony, de kárpótlásul a fürdői társasággal ismerkedtem meg, nevezetesen a nőkkel, kik időközben befejezván vacsorájukat, a kezdetleges croquetgyepen ugyancsak kezdetleges partiekat játszottak el.

S. úr többek közt igen biztatón nyilatkozott a holnapi kirándulásunkat érdeklő időjárás felől; a fürdőben megforduló erdésztől hallá — úgymond — mint ritkán csalo axiomát, miszerint, ha a M a g a s T á t r a csúcsait könnyű felhőburok koronázza, a túlsó oldalon az A l a c s o n y T á t r a s a G ö m ö r - S z e p e s i É r c z h e g y s é g azonban tisztán jelenik meg — mint ez estve — más napra derűs idő várható. Ezen meteorologiai adatot megjegyzés nélkül iktatom ide, csálhatatlanságának illusztrációjául ám szolgáljanak későbbi tapasztalataink.

Az étkezés Lucsivnán spártailag rövid; az asztalon Graham-kenyér játszik nagy szerepet, valamint a tejes poharak, melyek ízletesen vannak apró fafedőkkel takarva, s a gräfenbergi gyógymód egyéb attribútumai. Minden állandó fürdővendégnek meg van a maga kijelölt helye, még pedig az érkezés sorrendje szerint, a mi nem egyéb, mint a „véletlen arisztokrátiájá-“nak sajátyszerű szentesítése; az állandó helyek a serviettek által vannak megjelölve, melyek obligative a vendégek nevét viselő fakarikákba gyűretnek.

Szép nyári estén még étkezés után egy rövid séta a fürdő kellemes útkáin oly szórakozás, melyet azonfölül, hogy általánosan elfogadottnak látszik, tapasztalatból is ajánlhatok mindenkinek. Az ember ilyenkor — kivált nők társaságában — elmulat például fővárosi reminiscenciák fölött, és elmulat a fénybogarak látványán, melyek valóban bűvös-bájos sugarakat lövelnek s melyeket ily roppant számmal még soha és sehol sem láttam.

II.

A lucsivnai időjósna, mint látszik, igaza volt.

Gyönyörű, derűfényes reggelre ébredtünk, minőnél szebbet nem kívánhattunk, nem is álmodhattunk volna.

A Kárpátok egész láncolata, egyetlen felhő által sem homályosítva, a felséges reggeli világításban ama bizonytalan zöldes violaszín-zománczczal előntve jelent meg a láthatáron, melyet reggel s estve rendszeren észlelhetni e hegyeknél s mely lágyan összefolyatja az erdőregio, a törpébb tenyészet s a sziklakorona különböző árnyalatait.

Rajzkönyvemhez nyúltam s míg társaim az expeditio előkészítésével voltak elfoglalva, a házikónk mögötti mező lejtőjéről futólagos vázlatban fölvettem a szerfölkött festői látványt, mely itt a szem elé tárul. A fürdő sehonnan sem jelenik meg oly előnyös helyzetben s csoportosításban, mint e helyről nézve, bár itt csak elől bal felől a kis ház, melyben megszállottunk, jobb felől pedig a háttérben s a reggeli fény mellett élesen emelkedve ki a fenyők árnyékából, a nagy fürdőépület, mögötte pedig az étterem homlokzata láthatók, míg a fürdő többi, messze elszórt házai jobbra esnek vagy a nagy fürdőépület által födve el.

De még szebb látványt nyujtanak innen a háttért bezáró Kárpátok; a Kriván-tól kezdve a Nagyszállóki csúcs-ig derekuktól láthatóan tornyosodnak a fürdőpark fenyvese fölött Felső-Magyarország hegyóriásai. Nyugatfelől, a Krivánon innen a Bástya jelenik meg, alatta s más oldalon a Tupa s kifutványa — az Osterva — által bezárva a Menguszfalvi völgy nyílik meg a szem előtt, háttérében már alig megkülönböztethetőleg csoportosúlnak a Kopa (Kopki), Ökörhát (Volovec) s a völgyet bezáró többi hegyek. Az alacsonyabb s lassúbb emelkedésű Tupán túl oly kalandos merészségű, szédítően meredek alakban, minőt ritkán találhatunk honi bérceinknél, szökken ki hirtelen a hegygerinczről a már az örök hó regiojába felnyúló Končista; ezen fölötté érdekes csúcs külömben csak ép ez oldalról szemlélve jelenik meg ily imposáns alakban, míg a Poprád-völgy s az azt szegélyző hegyek felől nézve legyező alakban színfalszerűleg sorakozik a Gerlach-

falvi csúcs mögé*). — Tovább kelet felé a Batizfalvi völgy, hátul a másodrangú Batizfalvi csúccsal s ezen túl a Gerlachfalvi hegykoloss, melynek keleti lejtője elfödi a Lengyelnyerget s a Felkai völgy egy részét, s csak tovább láttatja a Szemölcsöt (Warze) s a közte és a Nagyszalóki csúcs között elnyúló magas, meredek gerinczet (Szekrényes, Kastenbergr), míg a Nagyszalóki csúcs, mely széles alapjával legtovább nyúlik ki a síkra s mely egyszersmind a láncolat fordulópontját képezi, a látványt bezárja.

Nemsokára a felkészülésre került a sor. Fogatunk eredetibb s jellemzőbb volt, semhogy leírását mellőzhettém.

Egy lucsivnai paraszt négy zömök munkás lovát befogta hosszú gabnás szekérébe, melynek hátsó felébe kosár volt tolva s benne podgyászunk elhelyezve, alja pedig — miután gyakran szolgált turisták szállító-eszközeül — pokrócczal volt kipárnázva s ezen kezdetleges rengőn ültünk mi — teljes hegymászó-öltözetben, egymásnak hátat fordítva, lábainkat a föld felé lógatva s kezeinkkel a szer vendégoldalának köteleibe kapaszkodva.

És senki se higye ám, hogy ez ülés mód s ez a kocsiszás kényelmetlen vagy czélszerűtlen volna. Sőt ellenkezőleg: e vidék viszonyaihoz ez alkalmazkodik legkönnyebben, mi széles jó kedvünkben jobbat soha sem is kívántunk volna; s a jó kedv, minden kirándulás ez alapföltétele, nem hiányozhatik, ha a vándorkulacs sem hiányzik és ha nem hiányzik a szép idő, mely a turista kedvének valódi szabályozója. Oly gyönyörű reggelen, mint minőt nekünk juttatott a szerencse, valóban kétszeresen szépnek látszik az amúgy is szép hegyvidéki természet.

Legfőbb kelleme e tájéknak a bájoló ellentétben rejlik, melyet éjszak felől a magas bérczláncolat s szemben vele az Alacsony Kárpátok kifutványainak erdős halmái s idylli békéjű völgyei állítanak a szemlélő elé: emitt a gyöngéd, lágyan simuló, gyermekies szelíd természet, —

*) A Tatra csúcsai és láncolata ezen változó látképére nézve sok érdekeset tartalmaz Dr. Emericzy Géza értekezése a Kárpát-egylet múlt évi évkönyvében.

amott: a minden idegen elem befolyásával daczoló őserők szűzies, vad szüleményei s a kettőt elválasztva s kibékítve a rónaszerű széles völgy, melyet nagyobb folyó nem hasít át, de melyet a teremtmő keze azért látzott létrehozni, hogy egész fönnségükben jelenítse meg óriás alkatásait.

A regg előhaladtával az ég folyvást tiszta maradt, csak a K r i v á n fölött jelent meg némi könnyű ködgomoly, mely lassanként gyöngye foszlányokban a szomszéd csúcsok felé húzódtott.

Menguszfalvától Stóráig sűrű fűz- és égerfaligetet tör át az út, folyvást a P o p r á d medrében maradván, mely itt még jelentéktelen folyó s széles völgyében tömérdek élénken zuhogó patakra oszlik el.

Stórá-ra érvén a templom előtt megállottunk négyesfogatunkkal s a közeli mezőről rögtön körénk gyűlt emberekkel vezetők, hordárok s lovak iránt kezdtünk alku-dozni. Nehány percz alatt összecsoódult körülöttünk az egész falu népe.

Bár, mint ez oly ártatlannak tetsző népnek ez alkalommal tapasztalt erősen kifejtett alkuszképessége bizonyítja, az e helyről kiinduló excursiók, kivált az utóbbi időben, mióta a Menguszfalvi völgy szépségei ismertebbekké lettek, nem tartoztak a ritkaságok közé, ha oly rendszeres, majdnem üzletszerű turista-forgalom nem is fejlődött még ki benne, mint például Tátrafüreden: e nép még sem tompúlt el a távolról jövő utazók látása iránt; öregek, ifjak, férfiak, nők, gyermekek egész sorokba állva, néha a legkellemdeusabb dolce far niente helyzetében, szájtátva vettek körül, vagy foglalták el lakályos házikóik ablakait, azon — mondhatni — ájtatos butasággal, mely e különben határozottan szépnek nevezhető népfajt jellemzi, bámulván reánk s kézi podgyászunkra, mely a hegyekben töltendő éjre szükséges meleg öltönydarabok s egy napi élelemből állott.

Lehet, hogy teljesen célunkhoz mért s e mellett némelyikünknel kissé fantastikus öltözeink — a tyroli térdnadrág, harisnya, fehér kautschuk-köpeny stb. — költötték fel figyelmöket, valamint azon körülmény, hogy társam, M. s magam is rajz-szereinkhez nyúlván, hamarjában vázolni kezdtük a fogatot s járművet, mely ide hozott, a szemünk elé táruló havasvidéki csendéletet, a bámuló nép egy részét s az egyik, közelben álló parasztlakot, mert csakugyan hallottam is, a mint mögöttem vén anyókák, rajzkönyvembe nézve, rebesgették, hogy már bizonyosan háború lesz, mert még az ő házaikat is lerajzolják.

Ezalatt expeditióink tulajdonképi vezetője, Sz. már elővonta térképét s a körülálló parasztokkal, legkivált azzal, ki kalauzunkul ajánlkozott, élénk eszmecserébe elegyedett útitervünk pontjai, a szükséges idő, a legrövidebb út, a még esetleg délután tehető kisebb kirándulás s egyéb hasonlók felett.

Midőn e mellett egy izben F u c h s kárpáti útmutatójának — mely legtöbbet forgatott kézikönyvünk volt — egyik leírására emlékezvén, kérdezé, vajjon melyik, vagy hol van az a R u m a n n nevezetű stólai vezető, kiről már a könyvekben is említés történt? — egy természetes menyecske hirtelen hátulról hozzá közeledvén, vállára ütött, s nem kevesebb önérzetes büszkeséggel, mint mennyivel a „Frau Räthin“ Goethe anyja gyanánt mutatta be magát, mondá: „To moj muž!“ (Az az én férjem.)

Megtudtuk azután, hogy ez a Rumann — kiről, mint a falu népe büszkén állítá, már a bécsi hírlapok is irtak — bár maga is rettenthetetlen hegymászó, s mint bizonygatja, a Kárpátokban nagy nevet szerzett D é c h y-vel az addig hozzáférhetetlennek tartott T á t r a c s ú c s-ot (Vi-soka) is megmászta, fia a nálánál sokkal híresebb, már elhalt öreg Rumann-nak, hogy csakugyan a faluban lakik, most azonban mezei munkán van távol.

Nemsokára elővezették a számunkra megnyergelt ötlövet.

A szerszám kezdetleges volt ugyan: sárgaréz-kápás rövid parasztnyereg, melynek fölünkörödött alsó széle a lovagló czombjába vágódott; farmatring, kengyelszij gyanánt jóféle kenderkötél; a széles, sallangos szijakból összeállított kantár alatt ott hagyták a kötőféket is a táltosok nyakán; a kárpáti touristának azonban nem szabad fennakadnia az efféle csekélységek fölött, melyek azonföül mint jellemzők és eredetiek a kirándulás elmaradhatatlan attribútumai közé számítandók.

Hogy a négy vezető sorsát könnyítsük, mindegyikünk vett egy-egy plaidet vagy köpenyt maga alá vagy elé a lóra, azután nagy nógatással útnak indítottuk paripainkat s kiczammogtunk a falu mögé.

Egész gyönyörűség volt ez a lovaglás, vagyis a gyönyörűségig komikus; utunk csak néhol engedte meg, hogy kettesével haladjunk, rendesen egymás mögött kellett maradnunk, minek előnye az volt, hogy egyik ló farkával, a másik fejről ütötte el az alkalmatlankodó legyeket. Érdekes állatismeis studiumok tárgyaúl kínálkoztak a különböző hajlamok, melyeket derék paripáink föltüntettek; némelyikök egy bizonyos oldalra capriciozta magát, — valószínűleg azon oldalra, melyen szekér előtt járt — az egyik pedig a vezéri szerepet vindikálta magának, s minden közelébe nyomulót megmarással fenyegetett. Lá-bunkkal nem győztük a jó állatok oldalait döngetni; néhány fenyősuháng eltört már kezünkben; vezetőink fej-szenyéllal nógatták a táltosokat; végre is látván, hogy nyakasságuk nagyobb mint a mi türelmünk, belényugodtunk a mérsékelt tempóba, a mi — ott is, hol az út az ügetést kivihetetlenne nem teszi, czélszerűbbnek látszott, mert lovaink erejével az utolsó óráig gazdálkodnunk kellett, s hozzá vezetőinknek sem volt szabad elmaradniok, miután egyikök — mint társai rávallottak — nagy barátja a szeszes italoknak, ilyeneket pedig bőséggel hordoztak maguknál.

Az út előbb a falu mögötti silány mezőket szeli át, — s innen egy perczre kilátás nyílik a H á g i nevezetű urasági erdészlakra, (Máriássy Ferencz tulajdona) —

aztán szélén kíséri az erdőséget, majd végkép belémerül, búcsút mondván az alanti, lapályosabb, gabnatermő vidékeknek s itt először öleli körül a jövevényt a kárpáti rengeteg fenyveserdő, mely aztán csak ott fenn szűnik meg, a hol fa nem tenyészik többé.

A természet hova-tovább vadúl, a mint előbbre haladunk. Néhol beláthattunk a hegyek elágazó lábai által képezett völgyekbe, hol a vadon ölébe rejtve láthatatlanúl hallottuk harsogni a bérczek zúgóját, a zergék honából lerohanó szilaj patakot, melynek szavára itt csak egy-egy magányos fűrészmalom hersegése, a vadászkürt riadása s a fenyők sudarain elfutó szélroham felel.

Leszállottunk a R a u s c h-patak völgyébe, melyen átkelvén a R e n n e r-féle fűrészmalomnál vártuk be hátramaradt vezetőinket. Valamivel tovább a S m r e k o v e c nevű előhegy lejtőjén haladtunk át s vezetőinktől és a térképről megtudtuk, hogy most már a P o p r á d völgyében vagyunk, melyet egészen mai utunk célpontjáig: a P o p r á d i t ó-ig kísérnünk kell. Előbb csak hallottuk, nemsokára meg is láttuk a Poprád-folyót magát.

A vidék itt már lassanként fölveszi a szűzies vadság azon jellegét, melyet összehasonlítani vagy szavakkal leírni nem lehet.

Az emberi szorgalom hangyaművei elmaradnak, — itt már csak a természet óriáskezzei működnek.

A magasból legördült sziklatömbökön, melyek néhol lépcsőkké sorakoznak, másutt kalandosan tornyosúlnak fel, a vihar által kidöntött s a medret áthidaló fenyőtörzsek alatt közeledik bömbölve, tajtékozva, a mindig megújuló akadályok miatt mintegy nekibőszülve a P o p r á d, temérdek apró zuhatagával meglepőnél meglepőbb látványt tárva az érkező elé. És jobb felől a magasban, az egész láttér fölött uralkodva, megjelennek a Kárpátok csúcsai, —

itt csak a Gerlachfalvi-nak háta, a Končista*) s Tupa, melyek, ha eddig nem is voltak láthatók, közellétüket éreztették és sejtették, mert itt minden fűszál és minden kő a magas bércek világának csodáit hirdeti.

Utunk iránya a Poprádon átkelni készített, hol partjai lesimúlnak s maga a folyó lassúbb eséssel halad.

Túl virágos, barátságos erdei legelő (Postredna) várt, melyen valaha majorság állott s melyet most is rendszeren pihenő helyül használnak a turisták — leginkább gyalog vezetőik iránti tekintetből, mert a rászokott s zömök lovak hosszabb fűjtatás nélkül is kibírnák a négy óráig tartó utat, mely Stóla-ról a Poprádi tó-hoz vezet.

Megállapodtunk s leszállottunk mi is, s míg magunk a virágokkal tarkázott lágy erdei gyepre hēveredtünk, lovainkat pedig legelni hagytuk, — a mi annyi gyönyört okozott a jó állatoknak, hogy egyikök örömeiben hanyatt vágta magát s elkezdett ebek módjára henteregni — az alatt vezetőink hamarjában tüzet gerjesztettek s használva a pihenést, pipára gyujtottak.

Mert az idevaló pórnépnek arra, hogy pipára gyujtson, néhány percznyi pihenésre s okvetetlenül lobogó tűzre van szüksége; ezt pipázásuk fölötte originális, ha nem is épen étvágygerjesztő módja hozza magával. A „rágyujtás“ ugyanis abból áll, hogy kurtára vágott dohányukat meg nedvesítvén, markukban meggyúrnák, azután belétömik kurta, szűköblű pipájukba, melyet, agyagból készülvén, veszély nélkül belédughatnak a parázs közé. Mikor aztán a pipa tartalma majdnem fenéig izzóvá gyúlt, kiveszik a tűzből s hozzálátnak a pőfékeléshez, a forró nehéz füstöt, melytől ideggyöngye vagy csak rá nem szokott ember elájúlna, egész gyönyörérzettel szíván s nyelvén magukba.

*) Ezen csücsöt néhány hírneves karpatholog, nevezetesen Kolbenheyer és Dezső is „Batizfalvi“-nak szeretik nevezni, — miután azonban a nép ajkán a Končista és Gerlachfalvi csücs által képezett Batizfalvi völgy hátterében emelkedő másodrendű hegycsúcs szerepel e név alatt, a fentebbi elnevezés — nézetem szerint — könnyen fogalomzavarra vezethet.

Rövid félóra múlva útban voltunk megint: összekúszált cserjéken, ingoványos mélyutakon, meredek, gyökerekkel lépcsőzött ösvényeken keresztül haladtunk a Poprád mentében fölfelé; jobb oldalt néhol előbukkant a folyó sziklás, festői háttér előtt; a talaj kövesebb, darabosabb, élesebb emelkedésű, az erdő vadabb, műveletlenebb, silányabb tenyészetű lett minden lépéssel.

A Poprád-völgy magasabb emelkedésében, hol már bal felől a Bástya, jobb felől az Osterva lába képezi szegélyzetét, világosan elárúlja keletkezése történetét. A sziklaomladékok, melyeken most az út vezet, tán csak néhány évszázad óta vannak oly buja áfonya-cserjékkel, erdei mohával s mindennemű füvekkel benőve, a tompa dübörgés, melyet a lovak léptei költenek, mutatja, hogy e fölötté laza s külső természetörök által összetorlasztott sziklakéreg alatt sok helyen üreg maradt még s ez üregeken át veszik útjokat a bérczek vízmosásaiból lezuhanó erek is, melyek itt-ott láthatatlanul zörögnek az utas lába alatt, néhol azonban kilépnek a felszínre s szeszélyes kis vízesés látványával lepik meg a közeledőt vagy vadvizes semlyékbe terjeszkednek ki.

Néhány percz múlva feltárult előttünk a Menguszfalvi völgy nagyszerű hegy-amphitheatruma: bal felől a Bástya, mely Liptó és Szepes megyék határvonalát hordja csúcsán s meredek, kopasz, szakadékos, néhol egész a tetőig gyeves vízmosásokkal tarkázott lejtőjét egyenesen bocsátja le majdnem a folyó partjáig; szemben vele, a folyó túlsó oldalát borító fenyves mögül falként meredez fölfelé az Osterva, mely itt főhegyét, a Tupát, egészen elfüdi, — s egyenesen előttünk, a völgy látképét bezárva s dominálva a háttér minden csúcsait, székel egész fönnséges magasságában a rettentő Tatra (Visoka), a lánczolatnak egyik legzordabb s magasságra nézve negyedik csúcsa.

Magunk előtt láttuk tehát már a vidéket, melynek meglátogatására kiindultunk; a Tatra-csúcs oldalán sejtettük a magasgerinczet*), mely holnapi utunk cél-

*) Hoher Rücken.

pontját volt képezendő, s tudtuk, hogy, a hol az említett hegycsúcs előfutára — mely most egészen összeolvadt-nak látszott az anyahegygyel, később azonban ennek csúcsát elfödé szemünk elől — a széles gerinczű K o p a (Kopki) henye- és czirbolyafenyővel borított lábát lenyújtja a völgyig, ott, azon katlanban fekszik a P o p r á d i t ó, melytől azonban, bármily közelinek látszott is, még jó másodfélórai út választ el.

Míg azonban az elérhetőség ily biztos közelében pillantottuk meg lovas-utunk czélját, azalatt oly jelenségek tűntek föl körülöttünk, melyek további kirándulásaink sikere iránt szükségképp aggodalmakat költöttek.

A legvérmesebb remény is teljesedését láthatta a főséges időben, melyet a végzet hatalma kiindulásunkra adott s mely mellett ép az első benyomás: a Tátra komoly-főséges világa bennsejébe tett első lépésünk oly felledhetetlenül szép lón. Szerencsénk azonban, mint látszék, nem volt maradandó. Már utunk folyama alatt lassanként felhők gyűltek a Gerlachfalvi csúcs mögé, s mióta a völgy magasába felhatoltunk, sűrű, veszedelmesen terjeszkedő gomolyok emelkedtek ugyanonnan, s kevés idő múlva már a távoli, egész alacsonynyá törpült hegylánczok mögül is egyes fellegek bukkantak elő.

A lépten-nyomon feltáruló új látványok azonban nem nyugtatták figyelmünket soká e vésztfjósító tüneteményeken.

Jobbra-balra, előbb csak helylyel-közzel, de lassanként mind sűrűbben s mind szűkebbre szorítva a magas fenyők tenyészterét, megjelent a havasvilág előhírnöke: a h e n y e f e n y ő, mely lombja élénk zöld színével s kiáltó vörös ágaival és gyümölcsével kellemesen lepi meg a szemet, s már itt egész sziklatömböket vagy nagyobb tereket is benő buja, ágasbogas, minden ízében eltörtnek látszó lombozatával.

Átkelvén az itt még a P o p r á d -dal nem egyesült nyugati patakon (Hinczkó-patak), mely a H i n c z k ó- és B é k á s t a v a k vizét hordja, az utolsó meredek emelkedéshez érkezünk, mely előtt két útítársammal le is szállottunk s magunk után húztuk lovainkat, míg a többiek

nagy ügygyel-bajjal ülve maradtak nyergeikben s úgy kapaszkodtak fölfelé.

Felfül áfonya- és henye-fenyő-cserjékkel benőtt fennsík várt, melynek túlsó lejtője alatt zuhogni hallottuk a tóból széles cascadeban lecsurgó Poprád-patakot*) s tudtuk, hogy a katlant, melynek felső körözetét láttuk csak magunk előtt, a tó foglalja el.

Lovamat, mely mind élénkebb vágyat mutatott a kínálkozó üde réten legelészni, bizván benne, hogy majd elkoczog a többi után, szabadon eresztettem s előresieték, hogy első legyek, ki lovas-utunk Mekkáját üdvözi.

A fennsík hirtelen lehajlik s a mint szélét elértem, hol a két patak közti vízválasztó nyereg kezdődik, magam előtt láttam, mint egy égből hullott nagy sötétzöld szőnyeg: a Poprádi tavat (Popper-See**).

Jobb felől az Osterva képezi a vízsík peremét, itt nagyrészt meredek sziklafal alakjában zárván el a katlant, csak egy széles gyepsávolly vezet alúlról egész a behorpadt tetőig, mely tovább, kelet felé gyöngéd lejtőben emelkedik a Klin-hez s még tovább a Tupához. Ezen a gyepsávolyon, mely szédítő meredeknek látszik a szembenfekvő magaslatokról, vezetőink állítása szerint a legelő marhát fel szokták hajtani egész a Tupa fennsíkjára.

Tovább sziklagörgeteg környezi a partot, melyen át tör magának utat a Menguszfalvi omladék völgy-ből (Mengsdorfer Trümmerthal) lezuhogó patak (Jeges patak), a tó főere s a Poprád tulajdonképi bölcsője. Nehány fordulata látható e völgynek, a mint vihartépett ezirbolyafenyők közt, összekuszált cserjéken s hatalmas sziklahömpölyökön át halad fölfelé, míg a magasban csak a Vaskapu (Železne vrata) fekete falazata jelöli a Jegestó (Zamrzli pleso) katlanát, tovább balra pedig a Kopa fői

*) Itten még Krupa a neve; csak a Hinczkó-patak-kal való egyesülése után neveztetik Poprádnak. A szerk.

**) Magassága 1503 m, nagysága 2.129 $\frac{1}{2}$; hőmérsék: 1876. aug. 19-én 7 óra 45 percz délelőtt a tó és levegő + 8° R., — 8 óra 53 percz a tó + 9°, a levegő + 11°; 1877. jun. 27-én 2 óra 40 percz délután a tó + 7°, a levegő 11°. A szerk.

el a Tátracsúcsot s a Sárkány-tó vidékét, a tóig előtolt lábán sűrű erdőt hordván, mely ekkép a katalan legnyájásabb oldalát képezi.

Leírni e havasi tó benyomását, — az elsőét, melyet a Tátrában láttam, — már csak azon összehasonlíthatatlanság folytán is lehetetlen, mely a havasi és magas bércei természetnek főjellege.

A tó vizének sötét színe kivált a déli part mentében meglepő, hol a világosabb sziklapartiek éles ellentétet képeznek, oly ellentétet, minőhöz a szem, mely a víztükröt rendszeren világosabbnak szokta látni partjánál, épen nincs hozzászokva. Az elfutó szellő csak néha vetett szélesen gyűrűző fodrot a tó síkjára, itt-ott halak *) ütötték fel fejüket s hoztak — múló csillámot egy pontra, különben sima, nyugodt volt a tükör.

A lejtő alján, elfödve szemünktől, pihenő turisták vagy pásztorok ütöttek tanyát s gerjesztettek tüzet, melynek kékes füstje lassan kavargott fölfelé, élesen válva ki a fenyők méla-sötét zöldjéből.

Álláspontunk ismerete s vezetőink tájékozottsága hamar fölvilágosított a környező vidék részletei felől.

*) A Magas Tátra déli oldalán az egyedüli tó, melyben hal él.
A ford.

A nyugati patak mentében — melyet előbbi utunkban követtünk — távolabb tőlünk, terjeszkedik ki a fővölgy, melynek éjszaknyugati szögletében, hol a Bástya gerinczének folytatásaként tornyosuló vad, megmászhatatlannak tartott Száczin kissé visszalép, nyílik a Koprovaszoros salatta mutatkozik legalacsonyabb oldala az álláspontunk felől csak széleiről felismerhető katlannak, mely a Hinczkotavat*) rejt, a Tatra legnagyobb s legmagasabban fekvő tavainak egyikét. Ennek vize közvetlen a Bástya-Száczin lábánál fut lefelé s kelet felől sorban ömlenek belé a Békástavak-ban és a felsőbb lejtők örök hómezőiben eredő patakok, hatalmas sugarakban zuhanva le a sziklalépcsőkről, melyek fölött, a völgyet bezárva s itt az egész hegység fővonalát jelezve, emelkedik a magas gerincz vadonnat, ódonszürke falazata, számtalan csúcsok- és tornyokat tüntetve föl.

Vezetőinkre bíztuk a tanyahely megválasztását, mely tervünkben képest több mint huszonnégyszerre képezendi kiindulási pontunkat, elhatároztuk azonban, hogy, mihelyt megtelepedtünk, az ebéd elköltéséhez látunk s lovainkat legelőre bocsátjuk, a kunyhó építését délutánra hagyván.

Mielőtt élményeink további elbeszélésébe bocsátkoznám, el nem mulaszthatom néhány szóval ecsetelni a hangulatot, melybe — legalább engem — a környező vidék ejtett, s melyet a legsikerültebb graphikai megjelentésnél is jellemzőbbnek tartok.

A magasabb hegyvidék látogatóját, midőn már körülövezve látja magát a szirtek hallgatag világától, azon határon, hol a fenyőnek szívósabb, törpébb fajai kezdenek uralkodni, a feltáruló látványok meglepő nagyszerűsége csodálattal tölti el s elragadja; de ez elragadtatás különbözik attól, melylyel a festői erdővidék, valamely kies völgy, kellemdús csermely, vagy árnyas liget látása illet. A természet mind a szelidebb alkotásai gyönyörérzettel vegyes tetszést költenek. Az ember vágyat érez: pihenni az erdei rét lágy szőnyegén, elmulatni a tarka virágok látványán, a patak zenéjén, a madarak dalán; a mit lát, hall: derült, gondtalan, játszi képzeletekkel tölti el, hivatgatja, vonzza, marasztja. Nem így a havasok sziklavilágának szépségei. Az óriási dimensiók, melyek mellett az ember eltörpül, a tenyészet, a közet vadsága, a merész, ijesztő formák, a féktelen természetörök, melyek romboló hatását hirdeti itt minden, annak érzete, hogy innen az

*) Magassága 1961m; nagysága 19.11 b/a.

ember átidomító, hasznosító működése ki van szorítva s hogy azokon a szirthomlokzatokon évezredek mentek el majdnem nyomtalanúl, — párosúlva azon soha el nem fedhető tudattal, hogy itt a vándor minden élő lénytől távol s a vészek hatalmával fegyvertelenül van szembe-sítve, némi nyomasztó borzadályt, honvágyszerű lehangolt-ságot vegyítenek a csodálat, a meglepetés érzetébe, melyet tán csak a havasok lakói nem ismernek s mely oly cso-dás, ismeretlen, megnevezhetetlen vendégként tolakodik kedélyünkbe, hogy megnyugtató okoskodás vagy vidámabb indulatokkal hozzá nem férhetünk.

Szerencsére a kedélyes társaság s egy izletes vándorebéd minden komorabb gondolatot elűz vagy elnyom. Ehhez folyamodtunk természetszerűleg mi is, annál inkább, miután a megelőző fáradalom által fokozott étvágyunk szintén az étkezés mellett szavazott.

Nemsokára ropogott mellettünk a tűz, a kulacs aljára alkalmazott pohár kézzel-kézre járt s rövid idő folytán két palaczk tokaji Szamorodni ment át a Proviant-mester dugó-húzóval fegyverzett, műértő kezén.

Hamar belényugodtunk a helybe is, melyet vezetőink választottak. Eredetileg a tó partjára vágytunk ugyan, hogy majd estve, ha nyugalomra hajtjuk fejünket, a — mint hittük — csillagos és holdvilágos eget a víz síkján tükröződni lássuk; vezetőink azonban váltig állíták, hogy másutt nem találunk szélesendes helyet s miután előlege-sen az ő választásukban compromittáltunk, meg kellett vele elégednünk később is.

Az alkalmatlankodó apró legyeket, melyek sáskák-ként rohantak ránk, mihelyt az élelmi szereket elővettük, csak azáltal tudtuk távol tartani, hogy lehetőleg közel vonúltunk a tűz lobogó lángjához; természetes azonban, hogy ezt is csak addig folytathattuk, míg a hőség kiállhatatlanná nem vált, vagy a forduló széláramlat szemünkbe nem fújta a sziporkát s pernyét.

A másik, nagyobb kellemetlenség legalább ebédünk bevégeztéig váratott. Alig főzte meg s osztotta ki G. barátunk — ki a házi asszony szerepébe legjobban belétálla magát — a forró Mokka-kávét, midőn az addig mindenféle változatokban átment felhőgomolyok egyszerre néhez esőcseppeket hullattak közénk. Sietve menekültünk a legközelebbi terebélyesebb fenyő alá, mely köré felhalmoztuk podgyászunkat s fölös öltözékeinket is.

Az eső néhány percz múlva megszűnt, de az idő tartósságába vetett bizalmunk utolsó, gyöngye föllobbanását is kioltotta s engem legalább, nem átallom bevallani, kissé lehangolt.

Miután ily kedvezőtlen előjelek mellett tervezett délutáni kirándulásunkról — melynek eredetileg alternative kitűzött czélpontjai a Csorbai tó vagy a Menguszfalvi omladékvölgy felsőbb része, a Jeges tó katlana lettek volna — szó nem lehetett többé, időnket csak kisebb tájékozási kirándulásokra s egyszersmind training-mászásra akartuk fölhasználni, két vezetőnknek pedig meghagytuk, hogy hordják össze kunyhónk építőanyagát.

Míg két társam elővette a halászeszközöket, hogy az eső által megszakított délutáni siestát a tó partján folytatva, egyszersmind pusztítást tegyen a pisztrángok között, én harmadmagammal s a tulajdonképi „vezető“, névszerint Jurčo Samuel*) stólai paraszt útmutatása mellett körjáratra indultam a tó éjszaki s keleti oldalán, mely járatot az omladékvölgybe szándékolttam lehetőleg magas fölhatolásunk volt befejezendő.

Magunkkal vittük rajzszerjeinket is, hogy kedvező helyről felvéve, a tó látképével gazdagítsuk gyűjteményünket, mely czélra legalkalmasabbnak látszott egy, a Kopa alján, pihenő helyünktől nem messze, az erdős tóparton situált pont, honnan a Poprádi tó majdnem egész terjedelmében áttekinthető s háttérét részben az Osterva

*) Valószínűleg a „Samuel“ nevet ejtik ki így.

A szerző.

meztelen sziklafala szédítő profiljával, részben pedig az e profil s az alacsony nyugati vízálasztó domb közti széles, kapuszerű nyílás képezi, mely utóbbi egyszersmind a víz lefolyásának helyét mutatja, s miután mögötte, a völgy nyilatán keresztül kilátni a lenn fekvő szabad síkságra, álláspontunk felől olyannak tűnnik fel, mintha azon az oldalon egy zerre véget érne a világ s az ember a véghe-tetlen semmiséggel nézne szembe.

Társaim azonban F u c h s leírására appellálva, mely az éjszakkéleti magaslatokról ígért fölséges kilátást a tóra, rábeszéltek a tovább-menetelre; magam is valószínűnek tartottam, hogy az omladékvölgy sziklagörgetegéről, melyen át a J e g e s t ó vizét hallottuk lerohanni, kedvező áttekintés nyílik az egész táj fölött, bár, miután onnan az alsó völgybe is leláthatni, épen a közvetlen közel s a vég-telen távol közti merev s annyira meglepő ellentét ott a közbeeső részletek szemlélete által szükségkép eltűnik.

Tovább haladtunk tehát, mindig a mennyire csak lehetett szorosan a part szélén maradva, melyről változó sceneriában jelent meg a gyönyörű sötét zöldes színű, kristálytisztaságú légáramlat által csak keveset fodrozott vízsík. A keleti oldalon a J e g e s patak széles deltát képez, mely nemezszerűen van henyefenyővel benöve; ezen s a vízerek által hordott sziklatöredékeken kellett átgázolnunk, míg a tulajdonképi völgy első terassejének meg-mászásához foghattunk.

Jobb felől folyvást bűnbölni hallottuk az itt rettentő erővel lezuhogó J e g e s patakot, a J e g e s- és Sárkány-tó egyesült vizét, mely azonban, mint vezetőnk állítá, a sziklatorlaszokon keresztül megközelíthetetlen, a miért éjszaki partján maradtunk s hatoltunk fölfelé. A legörgetett sziklahömpölyök itt a legvadabb szeszélylyel vanuak egymáshoz s egymásra hányva, helyenként embermagasságú lépcsőket képeznek s legnagyobbbrészt mohával és áthatatlan áfonyabozóttal vannak átszőve s összenő-

vesztve, mely utóbbi kivált néhol a közbeeső szakadásokat is csalárdul elfödi s a lábat veszedelmes tévutra vezetí.

Miután a sziklatorlaszok közötti mélységek a hóolvadás s nagy esőzések idejében támadó vizek medréül szolgálnak mindenütt, — ezen évszak gazdálkodásának nyomait hirdetik a nyár szelídebb idejében is. A magasból lezuhintott kőomladékok, letört s összeszaggatott fatörzsek, az örvényző vízár által odahurczolt s a szó szoros értelmében összefont és kavart fű s cserjetöredékek az elemek rettenő harcára emlékeztetnek itt.

Legfestőiebbek a kidöntött s helyenként megakadt fatörzsek, melyek folytonos vízontagságaik alatt a mohától, sőt kergőktől is megfosztva, meztelenül hevernek a vízmosságban s összeroncsolt karjaikat mintegy halálküszdelmőkben megmeredve terjesztik ég felé. Az ilyen ledöntött s félig rothadásnak indult fatörzsek tudvalevőleg sőtétben ugyanazon villanyos fényt terjesztik, mely posványos helyek lidérczein észlelhető. Ilyenkor az egész törzs valami beunsó, bűvös, rózsaszínű lángtól látszik izzónak, melyről a költő azt mondja, hogy az a meghalt fának síri álma elmúlt, szép tavaszokról.

Az első sziklalépcső rövid mászás után el volt érve. Letelepedtünk a lágy mohra, — bár a látvány nem felelt meg várakozásomnak, — én sietve vázolni kezdtem, — mert az ég nem ígért hosszú nyugalmat; figyelmemet tehát inkább a nyugati oldal felé fordítám, melyen az omladékvölgy mélységei s tovább a K o p a kifutványai fölött valóságos király gyanánt székelt a S z á c z i n, itt szembetűnően dominálva a B á s t y a egész gerinczét s, mint látszék, az egész völgyet is.

Erről a csúcsról a mi embereink ugyanoly tiszteletteljesen beszéltek, mint a Tátracsúsról; egyikről sem hiszik, — még Déchy kalandjai óta sem — hogy valaha valaki megmászta volna, s még a vakmerő Samiel is, ki épen akkor velünk volt, s ki különben ügyessége érzetében és tapasztalatai tudatában meglehetősen frívol könnyedséggel mesélt mind a többi hegyek legnagyobb borzadályai s legrejtettebb mysteriumairól, — beszédjében egész más

hangba ment át, mihelyt a Száczin felől kérdeztünk valamit.

M. barátom épen ezen érdekes vezető vonásainak megörökítéséhez fogott, jellemző alakban tüntetvén fel őt: egy kiálló sziklaormon ülve s vizsla módjára szimatolva maga körül, — midőn egy újbóli esőroham lekergetett posztionkból.

Mire leértünk a tó partjára, az esőfelhő már eltakardott, de maradandó derűre semmi kilátás sem volt. Lennmaradt barátaink sikertelenül horgásztak, vezetőink azonban ezalatt megcsinálták a kunyhó vázát.

Esőköpenyemet előhozván, visszatértem az előbb hűtlenül elhagyott s a rajzolásra alkalmasabbnak bizonyult helyre s előkészületeket tettem a tó leírt látképének főlvételehez, míg Sz. barátom hátam mögött a gyepra dőlve, Fuchs kárpáti könyvéből felolvasást tartott G. társának a Menguszfalvi völgy szépségeiről.

Ezúttal alkalmam volt megérteni: miben rejtett a fatális varázs-szer, mely mindannyiszor földézte ellenünk az elemek haragját.

Sem én a rajzolásban, sem Sz. a felolvasásban a kezdetnél tovább nem haladhattunk, sőt az utóbbi még csak a stóla i zárda romjainál időzött, — melyeket őszintén szólva nem is láttunk — midőn ugyanazon perczen, a mint az írónnal először érintettem rajzkönyvem fehér lapját: megeredtek az ég csatornái, s az idő minden félreértés kikerülése végett lehető legérthetőbben kezdett beszélni.

A felhőszakadás semmi attribútuma sem maradt el; egyszerre oly hatalmas menydörgés rázta meg a léget, minőnél borzasztóbbat sohasem hallottam, s melyet sohasem fogok elfeledni. Mintha az egész világ roszt kedvében kettő repedt volna.

S itt az égzengés más hatású mint szelídebb hullámatú talajon; a felhők szavára — mely akár a végítélet harsonnájának beillenék — vetekedve felel vissza hosszúra nyúló futamban minden sziklafal, minden meredély vissz-

hangja, úgy hogy néhány mársodperczig eltart, míg az utolsó hegyormok is megküldték válaszukat.

Kunyhónk — melybe sietve menekültünk — átázott egészen s már alig szolgált óvszerül; csöndes apathiával vártuk: mit határoz velünk az idő szeszélye s bizonyítva láttuk magunkon Hildebrandt-nak épen a Kárpátokban kelt mondását: „Wie klein der Mensch, wo solche Kämpfe toben!“ —

Az eső végre kissé alább hagyott, hozzáláttunk tehát ruháink szárításához, részint a nagy bajjal újból gerjesztett tűz mellett függesztvén fel azokat, részint — a meny nyiben elválhatatlanok voltak tőlünk — azáltal hozván a láng közelébe, hogy nyársra húzott sült módjára forgolódunk a tűz mellett.

Eközben vezetőink mindent megtettek, hogy kunyhónk lehetőleg tág, kényelmes és vízmentes minőségnek örvendjen.

Szám szerint négyen voltak e becsületes tótok s mindannyian a Jurčó nemzetségből valók, mely körülbelül azon szerepet játszsza Stólában, mely egykor a Rienzik és Borgiáknak jutott Rómában. Egyikök a község bírāja volt, ki szintén méltónak tartotta touristai kedvteléseinkben osztozni. Mint falujok legtekintélyesebb embere bizonyos praepotentiát igyekezett úgy társai mint még mifölöttünk is gyakorolni. Hogy melyik irányban volt igyekevése sikeresebb? az a körülményektől függött. Emlekszem, hogy egyizben, mikor pusztá szórakozottságból valamelyik stólai patricius valaskájával*) a gyeppen kapálni kezdtem, igen erélyesen figyelmeztetett ezen műtét káros következményeire, (már t. i. a valaskára nézve) sőt, mint társaim bizonygatták s nem kis gyönyörködte-
tésünkre, olyasmit dünnyögött, a mi a magunkféle kaputos ember ítélőtehetségét szerfölött szomorú színben tün-
teté föl.

*) Mintegy 2½ lábnyi nyéllal ellátott közönséges fejsze, ez embereknek minden fegyvere s támasza még a hegymászásnál is.

Egyébiránt ezen embernek úgy mint egynémely társának is bárgyú külszíne mögé anayi egészséges élcz s józan belátás rejtezett, hogy nem ritkán csodálkozásba ejtettek mindnyájunkat.

Második volt a már megismertetett S a m i e l, a legfűrgebb mászó, legjártasabb vezető, legélelmesebb s legjobb hűmorú ember valamennyi közül; a harmadik festői hajzata s I. Miksa császár, az „utolsó lovag“-ra emlékeztető kinézése által tűnt fel, később azonban meglehetősen ügyetlennek bizonyult; a negyedik iszákos, de becsületes vén veterán volt, különben semmi nevezetese sem jegyezhetek föl róla. —

Az eső végkép elállván, fölkerelkedtünk, hogy inaink és izmaink próbálgatása végett, míg az alkony beköszönt, még egy sétat tegyünk.

Majdnem véletlenül a völgy éjszaknyugati ágát választván célpontúl, útközben elhatároztuk, hogy addig haladunk a H i n c z k ó t ó irányában, míg az idő s az alkonyodó nap engedik.

Ezúttal már rögtönzött alpesi botokat vittünk magunkkal, melyek — akármit mondjon is néhány karpatholog — többek közt a sokat említett F u c h s is, — kivéve a leghajmeresztőbb helyeket, melyeken folytonos négy kézlábmászás járja csak, nagy biztonságot adnak s igen kimélik erejét a Kárpátok vándorainak is, mit újabban általánosan észlelhető elterjedések bizonyít.

Másrészt azonban otthon hagytuk rajzszerünket, melyekhez a ma tett szomorú tapasztalatok után többé nyúlni nem mertünk.

Eleinte vezető nélkül akartunk útnak indulni, de csakhamar meggyőződünk felőle, hogy a T á t r a ezen magaslatain már a csupa sétálás is képtelenséggé válik jártas-keltes ember útmutatása nélkül. Néhány percz alatt annyira belemélyedtünk a henye-fenyő tömkelegébe, hogy sem előre sem hátra nem láttunk utat s térdig gázoltunk a posványos bozótban.

Egy puskalövésnyire telephelyünkől, a henyefenyő-erdőségen át vezető csapáson ebugatással fogadtattunk s egy mérnöktisztel találkoztunk, ki két katona s az említett kutyá kíséretében minden mérnöki eszközével meg-
 rakódva jött napi munkája végeztével le a völgybe. Sietve
 menvén el egymás mellett, üdvözlésen kívül egyéb szót
 nem váltottunk, de később tanyánkon hagyott embereink-
 től hallottuk, hogy ugyanazon tiszt beszélte, hogy alig
 néhány percczel találkozásunk előtt — tehát kunyhónk
 közelében — egy anyamedvét látott két fiával arra czam-
 mogni; az állat bántatlan hagyta őket, mint egyáltalán
 ingerlés nélkül nem szokott embereket megtámadni, s bé-
 késen terelte tovább családját. E hír azonban stólai ba-
 rátinknak nagy szöget vert fejébe, nem annyira magok,
 mint inkább kedves lovaik biztossága iránt költvén aggo-
 dalmat, melyek egynémelyikében a maczkónak valóban
 nem megvetendő vacsorája kínálkozék.

Tovább haladva a völgyben a K o p a lábánál saját-
 szerű, félig mesterséges félig természetalkotta kőkunyhó
 vonta magára figyelmünket, mely két sziklakoczká által
 képezett zugoly s egy, mint látszik, nem természeti erő
 által ezekre nehezített kőfedőből alakítva, eső elől szolgál
 menedéksül s mint elkormosodott falai mutatják, tüzelő
 helyül is használtatik. Állítólag valami I g n á c z nevű
 ember csinálta vagy fedezte föl, miért a nép ajkán máig
 I g n á c z k ő-nek („Ignacova skala“) neveztetik.

Ezen tájékon a vándor már csak egyes hírmondói-
 val találkozik a magas-fenyő régiójának; ezen, a henyé-
 fenyő között elvétve fölmerülő s ép ezért, valamint ko-
 paszságuk miatt óriásiaknak látszó fák, melyeket az Alpok
 lakói nagyon jellemzően „Wettertanni.“nak neveznek, a
 lelkes természetbarát G r. L á z á r K á l m á n leírása sze-
 rint „fennhagyott őrszemek, villámtépett, harczedzett, mar-
 czona hadastyánok, kik századokon át vész, vihar, hógör-
 getegekkal küzdve, sebhelyekkel borítvák s ma már nem
 annyira harczoló előrsökként állanak ott, hanem inkább
 mint jóindulatú öreg vitézek, kik a vihar elől hozzájuk
 menekvő pásztorokat oltalmuk alá veszik.“

Utunk a B é k á s t ó felől regényes vízesésekben
 leömlő patakokon át vezetett. Kétizben kellett formális
 zuhatagon átkelnünk, hol a vízben feneklő sziklatöredékek
 s mászóbotunk segélyével követtük vezetőnket, ki — az
 idevaló nép szokása szerint meztláb tette meg az egész
 utat.

Habár egymásnak nem vallottuk be, egész csöndességben azon reményt tápláltuk, hogy ma még — program-munkát fölülmúlva — a Hinczko-tavat (Hincovo pleso) is megnézzük, s e reményünk teljesülte mind valószínűbbnek látszott a roppant gyorsaság által, melyre előlhaladó vezetőnk buzdított s azon biztos hit által, hogy a tó-katlan, melynek előfalát folyton szemünk előtt láttuk, nem lehet többé távol.

Azonban tudvalevőleg a szem távolságok megmérésében sehol sincs annyi csalódásnak alávetve mint a magas bércek honában; kétszeresen könnyű a csalódás itt, hol minden occupált hegylépcső után egy előbb nem látott s az előbbenivel majdnem teljesen egyező áll a vándor előtt.

Vezetőnk állítása szerint a hosszú gyorsmenetben bejárt út után még közel két órányi távol választott el a Hinczko-tótól s ezért gyorsította lépteit az utolsó lejtő előtt.

Midőn azonban ezt elértük, az alkony leszállóban volt már s felülről csipős szél fújt, mely nagyon érezhetővé tette útközben egy sziklahasadékban hátrahagyott felöltőink hiányát, s ezenfelül a majdnem két órát igénylő visszatérésre s a holnapi fáradalmak miatt szükséges éji nyugalomra is kellett gondolnunk.

Megnyugodván tehát abban, hogy a Menguszfalvi völgy nyugati felével is megismerkedtünk s holnapi járatainkra előtanulmányokat tettünk, rövid pihenés után — mely alatt revolverünkkel az itt, ha jól emlékszem, hat-szorosnak bizonyult visszhangot próbálgattuk — megindultunk vissza tanyánk felé.

A visszatérés botanikai tanulmányok által lett nevezetessé; J. barátom néhány kőrózsát acquirált, melyet otthon elültetni kívánt; Jurčo Samiel pedig valami csodafüvet talált, mely állítása szerint vízben megfőve minden bajtól meggyógyít, — ideértve az ördögöseket és inaszakadtakat is.

Hogy Samiel barátunk gyógyerős füve csodákat művelt-e? arról mindeddig — valószínűleg a világlapok stólai correspondenseinek hanyagsága folytán — nem volt alkalmam értesülni, de a mi J. munkásságát illeti, itt nem akarom elhallgatni, hogy minap a d-i parkban kelle-mesen leptek meg a valóságos kárpáti kőrózsák, melyek

csakugyan szerencsésen megfogamzottak s nyájasan emlékeztettek kirándulásunk első, viszontagságban s élvezetekben egyaránt gazdag napjára. —

A henye-fenyő lábficzamító régiója ezúttal az alkonyi homály s a vezetőnk részéről ügyetlenül választott rövidebb út által vált még fárasztóbbá.

Mikor leértünk tanyánkhoz, kunyhónk már teljesen elkészítve s fölszerelve várt, munkás embereink megtoldták még egy ereszszel s egy újabb adag fenyőlombot raktak rá, hogy ilykép, a mennyire lehet, biztosítva nézzünk egész esténk rémképe: egy könnyen bekövetkező éjjeli zápor elé.

Következett a berendezkedés lakásunkban; a fenyőlombból készült ruganyos és kellemes illatú ágyra pokróczokat s plaideket raktunk; kautschuk-köpenyeinket mind legfelülre hagytuk, hogy eső ellen majd az egész társaságot, szükség esetén magát a K o l i b a *) (pásztorkunyhó) tetejét befödhezzük velök. Azután, kimérvén kiki helyét, halak módjára szorosan egymás mellé feküdtünk, nyergeinket vánkosnak fejünk alá helyeztük s e situatióba annyira belétaláltuk magunkat, hogy még az éj beköszönte előtt is alig hagytuk el helyünket.

Ha az olvasó ezen leíráshoz hozzá képzei a kunyhó előtt lobogó hatalmas, vörösés rőzselángot, mely lassanként kiszorítá uralmából a nappali fényt, s körülötte lekuczorodva vezetőink vad festői alakjait: — előtte áll a kép, mely kétségkívül kedélyes, hívogató benyomást gyakorolt volna minden elkésett kárpáti vándorra, kit útja véletlenül arra vitt. —

Vezetőink — telve levén ijedelemmel a ballott kaland miatt — csakhamar megtették óvintézkedéseiket a közel levő éjre s nagyrabecsült jószágaikat — lovaikat értem — oda terelték a tűz köré, melynek messzire látható lángja s az emberek közelléte minden bizonyynyal elriasztandja a medvét, s ha ez mégis támadást tervez, a lovak horkolása legelőbb adandja tudtunkra közellétét.

*) E helyütt azon öröndetes hírt közölhetem, hogy ez időn Tátránk ezen talán legnagyobbserű völgyében egyleti menház fel fog épülni.

A stólai bíró phlegmatikus elmésségének újabb bizonyítékát adá, midőn M. barátom — ki megint a rajzolás-hoz látott — sikerült arczképét mutatá be neki azon kérdéssel, ráismer-e a lerajzoltra? A kérdett vállat vonva mondá: „T a d i p o d p i s a n o m e n o !“ (Hiszen alá van írva a neve!) Csakugyan alá írta M., hogy kit ábrázol, s a bíró, ki egyszersem írástudását árulta el ilykép, megjegyzésével arra utalt, hogy inkább az aláírás, mint a kép hasonlatossága után indúlt.

Emberek azonfelül, hogy az elmaradhatatlan „rabló-pecsenye“ készítésénél a nyárs forgatása által működtek közre, még más módon is igyekeztek magukat hasznossá s kellemetessé tenni. Látván a folytonos esős idő s a hol-napi bizonytalan kilátások által előidézett lehangoltságunkat, mintegy ellesve gondolatainkat s lelkesítve a kulacsból szítt nemes essentia által, elkezdtek előbb csak szerényen füttyörészni, dúdolgatni, azután, mikor elértették, hogy teljességgel nem vesszük rossz néven, ha zajt ütnek, hangosan kurjongatni s énekelni, végre pedig, nekihevíülve, indián módra esetlen bakugrásokkal, kapálódzva és talpukat tenyerükhöz verve tánczolták körül a lobogó tüzet, folyvást danolva hozzá kedélyes, de legkevésbé sem bájos tót nótáikat. A mily mértékben mulattatott ez minket, annyira lelkesítette fel őket, úgy hogy utoljára a vén „ujko“ (bácsi) sem állhatott ellen ifjúkora emlékei varázshatásának s tánczra perdülvén, ugyancsak rakta a lábát, hogy majd elfuladt belé.

Pihenőül aztán mesélni kezdtek egyet-mást, minden módon igyekeztvén behízelegni magukat kegyünkbe s mulattatásunk fejében folyóvá tenni a kulacs tartalmát. Visszaemlékezéseik kiterjedtek egész a forradalom idejéig, melyet öntudatlan elmésséggel „Kossuthova vojná“-nak (Kossuth háborúja) nevezték, és sok jellemző, humoristikus, sőt majdnem lehet mondani, tanulságos paraszt-észlettel mulattattak.

Mind ezen kellemes, mulattató járulékok, egyesülve a kitűnően elkészült rablósülttel, a lehetőségig megédesítették különben valóban sanyarú, habár regényes helyzetünket: egy esős nap után ép oly esős nap kilátásában, szüntelen borongó ég alatt, távol minden emberi laktól, félig átázott lombkunyhóban tölteni egy kárpáti éjszakát.

Mintán egynehány boros palaczknak kitekertük a nyakát s ingyen-dalestélyt rendeztünk önmagunknak, elcsendesedtünk mi is, vezetőink is; a tűz mindig újuló erővel lobogott, mert embereink, folyton a medvére gondolva, nem győzték táplálni lángját.

Hál' isten, az idő is elcsendesedett; csak itt-ott hullott le egy időközben meggyúlt csöpp kunyhónk lombfedele ereszeről; ha váltakozva kinéztünk, csillagokat is láttunk néhol az égen, melyek majd eltűntek, majd előbukkantak megint, — mindannyi tűrhetően megnyugtató auspiciumok, melyeket észlelve békésen kezdtük fekhelyünkön az éji kényelem által igényelt utolsó javításokat megtenni: nyergünket vánkos módjára elhelyezni, plaideinkben keresztényileg megosztozni, s a mennyire lehetett, menedéket keresni a csipős éji hideg elől.

Egynehányszor felébresztett első szenderemből azon kellemetlen tapasztalás, hogy szomszédom félig lehúzta rólam plaidemet; egyszer másszor egészen felocsódtam, s fölemelkedve kinéztem a kunyhóból; künn és benn csönd s béke uralkodott, csak a tűz lobogott, pattogott, olykor az egyik ló dobbantott lábával, vezetőink nyugodtan pőfékeltek álloműzőül; a magas gerincz egészen felhőhomályba volt burkolva, lenn, a széles völgynyílás alatt elterülő sík vidék fölött pedig fehérös köd lebegett s fenn az égen néhány pislogó csillag játszott bújósdit a kergetődző felhőfoszlányok között. Ha szememet behúnytam, önkénytelenül arra kezdtem gondolni, hogy most egyszerre gyanús nyüzsgést hallok, majd a kunyhó zugában a fenyőlombokat felemeli valami, s a medve bedugja fejét és meleg leheletét rám löveli. Ez az állomképzelet oly élénk volt, hogy szinte hinni kezdtem benne s szememet meresztve néztem a sötét zugba, hogy lássam: igazán

nem mozdúl-e benne valami? Azután kezdett eltűnni környezetem, az álom szárnyaira emelt s legelőször is a magas gerincez lejtőjére vitt — ugyanoda, a merre délutáni sétánkat rendeztük. A törpefenyő hazája mögöttünk volt, előttünk a mind meredekebbé váló sziklagörgeteg, lábaink alatt havasi vizerek futottak el s szirttöredékek voltak vadúl elszórva; ügyelni kellett rá: hova lépünk; most ide — most meg amoda, — erre a kőre, — arra a jobb lábodat, — erre támaszd a botodat, — így tovább — mindig így, — most ugorj egyet, — vigyázz, — keress egy követ, a melyre legközelebb lépsz — — így tovább, tovább. Szerencsére a sziklahömpölyök regioja is véget ért, aztán sík lett a talaj, — egészen sík, — csak úgy sikoltam rajta, mindig simábban, utóljára úgy érzém, hogy már nem érek földet, repültem, körülöttem kellemesen folyt össze minden, mintha az egész világ higgá, folyóvá vált volna — — — aludtam! —

III.

Várakozások és aggodalmakkal telve — aggodalmakkal az idő fölött — költöttük fel egymást, mikor — reggeli négy óra tájban — a völgyek mélye felé takarodó köd s a félig kitisztult hegycsúcsok a hajnali, bizonytalan világításban még tűrhetően biztató előjelekként intettek az indulásra, a rég tervezett útra: a magas gerincez s esetleg a Tengerszem csúcsa megmászására,

Éjen át az idő ha nem is javult, de legalább nem rosszabbodott; eső nem bántott, álmunk egyedüli zavarója egy kis élénk szóváltás volt, mely vezetőink között — állításuk szerint a medve közellétét érző lovak horkolása miatt, de valójában, úgy hiszem, a folytonos előszeretettel forgatott kulacs tartalma fölött — támadt, melynek azonban hamar véget vetettünk.

Gyorsan felkészültünk s szíverősítőül megreggeliztünk, vezetőink pedig hosszú, erős alpesi botokkal láttak el az útra.

Azután mind magunk, mind embereink segítségül hívtuk minden időjárási talentumunkat és tapasztalatainkat

— melyekhez még az odavetődött urasági tehenész is hozzácsatolta a maga észrevételeit — hogy némi vigasztalásokat merítsünk utunkra; vigasztalásokat, mert a rövid időre elhúzódott köd, megint gyors szárnyakon sietett le az ormokról s néhány perc múlva környezetünket is nyirkos burokkal takarván, azon egyedüli reményt hagyá számunkra, hogy újbóli fölemelkedtével majd talán szebb időt kapunk.

Két vezetőnket — nevezetesen Samielt s a falu biráját — magunkhoz vevén, a másik kettőt pedig kunyhónk s hátramaradt holmink őrzésével bízván meg, megindultunk a nedves ködben, melyben egymást alig láthatuk, reggeli 5 óra tájban a Békás tavak völgye felé még pedig közvetlenül a Kopa lejtőjének szélén, miáltal vezetőink előzetesen elhibázták utunk irányát. Rettentő henyefenyő labirinthba tévedtünk be, melyben lépten-nyomon vízereken kelle átgázolnunk, míg a tegnapi eső, éji köd s harmattól egészen vizes cserje szüntelen csapkodta ruhánkat, úgy hogy mire — a ködben alig járhatván egymás nyomában — a szabadabb magasba értünk, derékig facsaró víz voltunk.

Fentebb kissé kiszabadultunk a ködből s végig láthattunk a Hinczkótó völgyén, melyet tegnap jártunk be, meg a szomszéd lejtőkön. Azon ponton volt ez, a hol a Menguszfalvi völgy éjszakkéleleti része újból elágazik s a Menguszfalvi csúcs-tól balra a Hincovo pleso terrassejai emelkednek a Čubrina felé, jobbra pedig — a merre mi tartottunk — a Žabie pleso (Békás tó) völgye nyílik meg.

Alig haladtunk néhány lépésnyire, midőn vezetőink éles, csaholásszerű kiáltást hallattak s egész nekivadulva kezdtek ugrálni, folyvást a Kopa oldalának sziklalépcsőire meresztve szemeiket.

Zergéket láttak; nemsokára mi is fölhaláltuk szeminkkel a falkát, — mintegy hat darabból állott, — a mint a szírteken ugrándozva mulatott s aztán a kiáltás által fölriasztva felebb vonúlt. Embereink annyira belészok-

tek a hajtásba, hogy, mint a vadászebét, egész fölzavarta nyugalmukat a vad látása.

A m á s z á s csak most vette kezdetét; a B é k á s t a v a k-ból leomló hegypatak által kimosott széles meredek meder hosszában kellett fölérnünk a tómedence előpárkányára.

Magunk előtt láttuk a m a g a s g e r i n c z-ről a B é k á s t ó felé zuhogó vízesést, mint csillogó ezüsfonalat előntve a sziklagörgeteg hosszában; s e vízesés ragyog, mozog szemünk láttára, de — néma. A távolság teszi azzá. A Magas Tátrában gyakori jelenség ez; a lezuhogó vizeket látja a szem, mely a tiszta hegyi levegőben minden távolságot kicsinyel, annál inkább, miután az egymás felé hajló lejtők közé semmi középtárgy sem nyomul, mely mintegy fölismertetné a távkülömbözetet, — de az esés moraját elnyeli a közbenfekvő széles légréteg.

Mikor a párkány magasát túlhaladtuk, az egészen kopár, világosszürke kőzetű völgymedence közepén, sötétén elválva a világosabb parttól, feketezöld-színű, terjedelmes havasi tó merült föl előttünk, közepén kalandos, lovagvár alakú sziklatömb, hatalmas monolith, félig mohával fődve; a víz maga fodrozatlan, csöndes, — kihalt mint az egész tájék.

Ez a B é k á s t ó*) (tót. Žabie pleso, lengy. Żabie staw), egyike a Tátra legmagasabban fekvő s legvadabb tavainak; nevét — mely nem benne lakó békáktól származik, mert semmi élő állatot sem láttunk fagyos vizében, de a közepén levő sziklatömbön nyugvó egyik békaalakú kőre viendő vissza — még két kis tócsa**) viseli; ezek mindezen völgykatlanban fekszenek.

*) Magassága 1931 m; általam észlelt hőmérséke 1876 aug. 20-án délelőtti 10 óra 30 perczkor + 8° R. volt, épenannyi a levegőé; 1877 jun. 27-én a tó friss jéggel volt borítva. A szerk.

**) Az egyik közvetlen szomszédságában fekszik, a másik valamivel magasabban éjszak felé az Ökörhátszikla meredélyei alatt.

A tő-egész környéke, — mely a távolból kavicsosnak látszik — a meddig a szem lát, nagy, majdnem koczkalakú sziklahömpölyökkel van elborítva, melyek vad rendtelenségben tolúlván egymáshoz, rajtok nagyon fáradtságos s lábtörés veszélyével járó a haladás; a mászó leggyakrabban a hömpölyök élére kényszerülven lépni, könnyen elveszti az egyensúlyt, mielőtt lépő lába biztos támaszt talál.

Ezen nehézségek daczára tisztességes gyorsasággal haladtunk. De gyorsabb lépéssel mint mi, haladt nyomunkban egy hivatlan vendég, egy vándor, ki mindig útban van, a Kárpátok örökös touristája, ki első kel, utolsó nyugszik le, magyasabbra mászik Déchynél s gyorsabban kúszik mint Jurčo Samiel, kinek mindenüvé van útja, sehöl el nem téved, követi, ijeszti a magunkféle gyarló utast, megszökkik előle, lomhán mászik, hogy el ne vegye bátorságát, s ha felcsalta a tetőkre, hirtelen nekirugaszkodik, utóléri s elkapja szemei elől azt, a miért fölfáradt: a kilátást, elfödi útját is, hogy veszélybe döntse.

Ez a veszedelmes vándor, ki ott leskelődött megettünk s most vágtatva jött fel azon úton, melyen mi izzadva, nyögve másztunk: — a köd! Az alantfekvő völgyet már egészen elborította, ott megpihent előbb, s most láttuk, hogy emelkedik a fennsőbb régiók felé.

Rövid nyugvás után folytattuk utunkat a sziklaomladványon tovább, azután egy lejtős hómezőn kelle rézsút áthaladnunk; lábunk nem mélyre nyomúlt, vigyáznunk kellett, nehogy elsikoljék, mert a sima havon leguruló nehezen áll meg előbb, mint alant a sziklák élén, az pedig kellemetlen megállapodás volna.

A további mászás legnehezebb pontja azonban most következett: a görgeteg egy helyen meredek sziklafal által van félbeszakítva s ez alatt és a tátongó mélység fölött ugynevezett „lavka“ vezet, vagyis oly hegyi ösvény, melyen hasán kúszva csak egy ember juthat át, s ez ös-

vény nyirkos mohval van fűdve és kifelé lejtős. Ezen keresztül jutottunk azon görgetegvölgybe, melynek hosszában előbb a magas gerincz hómezőinek vizét láttuk lefelé kigyózní.

Bámulatos volt az ügyesség és biztosság, melylyel két vezetőnk kivált Samiel — ki még itt is meztláb volt — a szirteken úgyszólván ugrándozva jártak; emlékszem egy helyre, hol éles sziklaborda választott el a feneketlen mélytől; e sziklabordán Samiel barátunk — csak úgy tréfából — egynehányszor tánczlelésben lejtett végig, holott a nyirkos sziklán lába legkisebb kicsúszása oly bukást vont volna okvetetlenül maga után, mely egész testét ízekre törte volna.

A görgeteg közepe táján aztán megint kissé megpihentünk. A patak, mely eddig lábaink alatt hallhatólag, de láthatatlanul zúgott, itt kilép a fölszínre a egy félig vízirányosan fekvő nagy sziklalapon ömlik el, ennek alján pedig, hol egy függélyesen álló szirt természetes medenczét képez, tiszta és étvágygerjesztő rezervoriumba gyűlik meg, melynek csábja nálunk is ellenálhatatlannak bizonyult.

Mikor szomjunkat ekkép csilapítván, ezen zord, retentő kopár magasban fölfelé hatoltunk, lábaink alatt mindig új meg új alakokat öltöttek a már túlhaladott tájak: a Žabie pleso, mely innen egészen áttekinthető, melléktavai, a felnyúló hósávolyok, a Kopa és Ökörhát (Volovec) szétszaggatott sziklakifutványai, — alantabb pedig fehér ködtenger jelölte a Menguszfalvi völgyet; és most, az e ködtengerből fantasztikusan fölfelé tolongó páragomolyok fölött egyszerre, királyként székelve a magasban, előbukkant a Száczin meredek bérce, mely sehonnan sem látszott oly fennségesen nagynak, mint e pontról, honnan úgy tűnt fel, mintha minden összefüggése a földdel megszakadt volna s az egész hegycsúcs nem volna egyéb, mint egy fekete sziklává tömörült felleg.

Mögöttünk a leirt kép, előttünk, félig balra, előszirtei által nagyrészt elfűdve, a Vaha vagy Tengerszem csúcsa —: ezek voltak környezetünk, midőn kapaszkodva, szikláról sziklára ugrosva haladtunk tovább, folyvást buzdíttatva lankadhatatlan vezetőink által, kik csodás

s mondhatni némi vad költőiséggel vegyült lelkesedéssel teltek el a csúcsok láttára, melyeket olykor ugrándozva, kurjongatva énekszóval üdvözöltek, s e kiáltásuk: „Hej Tatri, moje Tatri!“ belénk is különös bizalmat öntött, mintha csakugyan hinnünk kellett volna a rokonias, kedélyes viszonyban, melyben ez egyszerű emberek a zord hegyóriásokhoz állanak.

A hol a görgetegvölgy tetejét elértük, kétféle út állott előttünk; az egyik egyenest egy örök-hómezőn vezetett fölfelé, a másik a bal hegyoldalban, mely sziklaomladékkal borítva hajol le a völgybe. Bizonytalan lévén a hó keménysége s mert fenyegető időben — hébekorba hópolyhek s esőcseppek érinték arcunkat — a rövidebb diagonál utat kelle választanunk, nekimentünk a hegyoldalnak.

Ekkor épen reggeli nyolcz óra volt; a köd, mint látszék, nem akart a Békás tavaknál magasabbra emelkedni; alúlról éles szél jött sivitva, csípő hópolyheket hordva fölfelé; az ég mélyen beborúlt, de a Tátracsúcs fölött hirtelen, váratlanul fölbukkant a nap, először s egyszersmind utólszor láttatva magát e reggelen.

Jurčo Samiel megállott szemben a csúcscsal s elkiáltá magát: „Visoka hó! hó!“ Mint látszék, ez volt rendes üdvözlétük, melyet a büszke hegyorom komoly méltósággal mint tartozó tributumot fogadott s nemcsak, hogy nem mutatott utána nyájasabb tekintetet, de még elkomorodott, midőn a nap néhány másodperc múlva megint eltűnt mögőle s a völgy mélyéből távoli menydörgés moraja hallatszott — hasonló a lavinák dübörgéséhez, melyet a Königs-See látogatója hall olykor a Watzmann völgyszakadéka felől.

A körgörgeteg azon neme, melylyel most gyűlt meg a bajunk, még ezszer fárasztóbb és veszélyesebb, mint az, melylyel a Žabie pleso környezve van; itt a sziklatöredékek sokkal kisebbek s majdnem mind egy rúgásra kimozdúlnak helyükből s legurúlnak a magas, meredek lejtőn. Öltözetünk részint a köd, nedves bozót, nyirkos kőzet behatása alatt átázván, részint az e magasban érez-

hető, valóban télies dermesztő hideg daczára átizzadva lévén, hozzátapadt tagjainkhoz, keztyűt hiába húztunk volna föl, mert a melyet elmenetkor fölvettem, azt nedves foszlányokba tépve hajintottam el már előbb; szomjunkat oltni nem győztük, pálinkától irtózott egész szárazzá égett gyomrom. Ilyen állapotban, egymást hosszú sorban követve, nehogy a legördülő kövek valamelyikünket lesodorják, folyton csúszva, kapaszkodva értük el a hegyalakzat azon pontját, hol a sziklaomladékkal fődött lejtő a felnyúló hőmezővel összeér, a völgy legfelsőbb kifutója kopár medenczébe megy át, a gerincek mind mintegy gyúpontra futnak össze, melyről már a csúcsok kúpjai emelkednek.

Velünk szemben egy koromfekete, gúlaszerű sziklastest, nem látszik nagyobbnak, mint egy közönséges szirt, minőt bármely vadabb táj völgyeiben találunk; ez a **Tátracsúcs** (Visoka).

A túlsó oldalon egy, terrasseokban emelkedő széles, formátlan köhalom; ez a **Tengerszem csúcsa** (Vaha).

Hátul a hajmeresztő út, melyen áthaladtunk; az egy órai mászás távola ugrásnak látszik így visszafelé nézve.

Elől a Visoka és Vaha széles nyeregbe futnak össze, rajta elsárgúlt, széltől kuszált avar, mely gyéren fedi a meztelen sziklát; sivítva, bömbölve ünneplik itt találkozásukat két ország szélvészeli; mögötte fekete köd.

A magas gerinczen állunk. a Tatra-hegyláncz törzsgerinczén, 2408^m magasban a tenger színe fölött*).

Nekihevülve a mászásnak, s mert vezetőink nem figyelmeztettek rá, sőt tán maguk sem tudták: mely ponton állunk most, mármár nekiindúltunk volna a Vahá-

*) Indítványozom, hogy ezen névtelen, a kilátás nagyszerűségét tekintve a Tátrában páriát ritkító hágó, Hunfalvy János, hírneves geographusunk után, ki a Tengerszem csúcsának a „Család Könyvé”-ben (III. 1. 1857.) oly remeken leírt megmászása alkalmával 1856. július 26-án e helyen állott, Hunfalvy-hágónak neveztessek. A szerk.

ról a Békás tó felé hajló meredeknek, melyen rézsút halad a csúcsra vezető nyaktörő ösvény, midőn én, figyelmessé lévén azon körülmény által, hogy a széles, nyeregyszerű hegyhát, melyen állottunk, a túlsó oldal felé hirtelen hajlik le s mögötte semmi csúcs sem látható, csak szürke ég előtt kavargó köd, — kissé elválva társaimtól az avar szélének tartottam, hol az kőgörgetegbe megy át s alant egyszerre, váratlanul feneketlen mélység tárul fel.

Önkénytelen a meglepetés kiáltását hallattam, mely a többieket is odacsalta. Ezek a becsületes stólai Cicéronék nyugodtan hagytak volna tovább menni, nekik sejtelmők sem volt róla, hogy harmincz lépésnyire utunktól oly látvány kínálkozott, mely a nap minden fáradalmait s kellemetlenségeiért, sőt még tán azokért az élvezetekért is, a melyeket a mostoha idő megvont tőlünk, gazdagon kárpótolt.

A magas gerincz-nek ezen Galiczia s az északi Szepesség felé hajló oldalán nem volt köd s szemünk szabadon láthatott a szédítő magasból, melyen állottunk, le egész a hegység utolsó kifutványáig, hol már fenyves-erdővel szép zöld rétek s mezők váltakoznak.

Ezt a látványt soha életemben nem fogom elfelejteni; a tenger első megpillantásán kívül természeti jelenség szemlélete ily hatalmas benyomást még nem gyakorolt reám.

Olyan volt ez, mintha bolyongásunkban a pokol határához érve, annak tátongó kapuján lepillantottunk volna, vagy mintha gonosz álom által gyötörve, a földet egyszerre megnyitni láttuk volna, s lenn, a feneketlen mélyben egy elérhetetlen idegen világot pillantottunk volna meg, telve borzalmas szépségekkel, minőben a gyermek mesék hősei szerepelnek, minőt a képzelet is csak gyermekkorában vagy — álomban mer alkotni.

Legfelül széles félkörben sorakoznak a hegycsúcsok; mi e félkör középpontján állunk. Jobbra a Visoka és mögötte a Vaskapu szikláikat függélyesen bocsátják le a völgybe: e csúcsok közül, mint egy óriási boszorkánykonyha fekete katlanából a füst, kavarog felfelé szüntelen változó gomolyokban a sötét, nehéz köd. Körülöttünk oly

mélységes mély csönd, mintha a természet ázott volna itt sirt önmagának; ebben a pusztasziklavilágban alig van valami, a mit a szél megmozgathasson, a növény is száműzve van innen; az a kis hegyi gyopár és elsárgult alpesi fű alig teng; a szél más hangon beszél itt, mint lenn a síkon; kíméletlenül nekünk rohant előlről hátról, mintha feldühödne fölötte, hogy ebben a magasban emberekkel van dolga.

Balfelől egy sziklakapu mutat utat ép oda, a hol a lejtő legvadabb s legmeredekebb; Dante Infernojának kapuja nem lehet borzasztóbb.

Túl a jobb oldali csúcsok mögött hosszú sorban, mint színfalak egymás mögé tolva, egészen összebonyolulva terülnek el a fővonal összes csúcsai, ez a csücsstenger, melynek végiben a L o m n i c z i t s J é g v ö l g y i t sejtettük — mert fölismereni körvonalait ily változott nézpontból lehetetlen — kifogyhatatlan sokféleséggel tár minden gondolható alakot a szem elé, a legélesebb csipkézettü gerinczektől a legtömörebb sziklatestekig — minden forma meg van itt.

Alantabb a sziklafalakon keresztben átfutó zergeösvényeket láthatánk, melyeket köögörgeteg és gypsávo-lyok szakítanak meg helyenként; még valamivel alább lejtős hömpölymezők — mintha temetők volnának feldúlt sírkövekkel, — ragyogó hósíkok, aztán egy félig jéggel borított, hó alá rejtőző tó, alatta egy kisebb tengerszem, — tovább nagy zöldesszínű második tó, — láthatni vél-tük vize rengését a széláramlat alatt; a felülről ezüst sujtásként kigyózdó patak néhol megszakad, — ott talán valami száz lábnyira lezuhan vize — ide még csak moraja sem hallatszik az esésnek; azután változik a színtér, a növekvő vízer szélesebb völgybe jut, csenevész bozót tenyészik körülötte, alantabb sűrű, dús lombosított fák és egészen lenn — mintha eltévedt napsugarak jáiszadoznának a békés csöndes erdőszélen, a hol a ragyogó folyó nyugodtabban lejt, mezők, rétek pompáznak s az emberi kéz gyoma a természet alkotásain láthatóvá, érezhetővé lesz.

A Poduplaszki völgy volt az, a melybe letekintettünk; a zuhatagairól híres Poduplaszki völgy, melynek nyílata már más országgal, Galicziá-val érintkezik, s melynek felsőbb szakadécai a Jeges és Fekete tavat rejtik,*) ugyanazokat, melyekre mi letekintettünk.

Néhány lépésnyire balfelé tartottunk s egyik vezetőnk egy hatalmas követ hengerített le a fekete sziklakapu nyílásán. Előbb egy-két tompa dörrenést hallatott, melybe a szétugrasztott és lesodrott kőhulladékok zöreje vegyült, aztán néhány másodpercig növekvő, menydörgő robajt, mely a mély csendben rettentően hangzott, — végre lassanként elhaló zúgás hirdette, hogy a lezuhintott kő s azok, melyeket magával ragadott, darabokra zúzatnak, vagy oly messzeséget értek el, honnan futásuk zöreje nem hatol el álláspontunkig.

Elborzadva néztünk — önkénytelenül — egymásra. Ha valakinek eszébe jutna annak a kőnek az útján lemenni! . . .

Mikor első tervünket követve, a Vahá utolsó lépésői telé indultunk, hirtelen orkánszerű szélroham csapott arcunkba, szemünket jeges csöppekkel korbácsolta a közeledő eső. A köd, mely azóta már megint utólért, felkapott a Vahára és körülfolymta csúcsát. Előre látható volt, hogy, ha felmászunk a már közelnek látszó tetőre, a remélt kilátás, a „magyar Rigi“-ről nyíló nagyszerű látvány teljesen veszendőbe megy: pedig már lábunk rálépett az ösvényre, mely a Békás tavak hómezői felé vezet a csúcs felé.

Az egyedüli észszerű elhatározás, melyben megállapodhattunk, a visszatérés volt, annál inkább, miután csupán csak a kilátás kedvéért szándékoztunk megmászni a tetőt, azt pedig nem élvezhattuk volna; e mellett a magas gerincz-ről élvezett látvány úgyszemint megjutalmazott eddigi fáradaimainkért s a mind fenyegetőbbé vált idő, a nedvesedő sziklák a lefelé mászást soká halasztani nem engedék.

Búcsút vevén tehát a Poduplaszki-völgy felé sietve visszaindultunk, még pedig ez al-

*) Néhányak szerint „Csehtó“ az egyiknek neve.

kalommal csakhamar letérvén a gördülékeny kövekkel borított lejtőről, az örök hómezőnek vettük utunkat, melyen elég szilárd s mégsem sikamlós lévén a hó, — gyorsan és könnyen haladhattunk. A roppant terjedelmű fényes hósík oly csábító hatású volt, hogy G. barátom levevé plaid-jét, ráült, s egyik vezetőnk által kényelmesen végig szánkázattatta magát rajta.

Azután következett megint a köröl-köre, szikláról-sziklára ugrálás, az elrejtezett vízer által képezett görgetegvölgyben, a mi most kétszeresen bajossá vált az esőtől nyirkos szirtek miatt s a mindig nehezebb lefelé haladás által. A távolban folyton hallható menydörgés még siettette amúgy is gyors lépteinket s így lőn, hogy egy percznyi pihenés nélkül rendkívül rövid idő alatt értünk le a B é k á s t a v a k-hoz.

Útközben még egy reminiscenciával gazdagodott úti naplónk. Alig, hogy az előbb leirt l a v k á n túlhaladtunk, vezetőnk, Samiel a meglepetés kiáltásával emelt föl egy fejszét, melyet a harántosan emelkedő sziklafal alatti zugolyban talált. Mindkét vezető azonnal felvilágosítást tudott adni e fejsze története felől. Egyhangú s nagy biztossággal hangoztatott állításuk szerint ez egy Č a p k a nevezetű csász tulajdona volt, ki múlt ősszel e veszélyes helyen részeg fővel mászkálván, a szikláról lezuhant s bár megfoghatatlan szerencsével csak csekély sérülést szenvedett, s tovább is vánszorgott, magával vitt baltáját ez alkalommal elvesztette. Mindenesetre e hely gyér látogatásáról tesz tanúságot azon körülmény, hogy — a mennyiben az elbeszélésnek hitel adható — a fejszét múlt ősz óta senki el nem vitte onnan.

A Ž a b i e p l e s o-nál, folytonos esőben félig fődve egy előhajló szikla által s élvezve kulacsunk tartalmát úgy, mint a tó tiszta, jéghideg vizét, megebédeltünk. Habár helyzetünk semmi esetre sem volt irigylendő, azt sem mondhatom, hogy mi a nagy városok restaurantjaiban bárson széken vakító gázfény mellett, ragyogó teritékről a francia konyha raffinirt találmányait élvező gourmandokat e perczben irigyeltük volna.

A magas gerinczről a Békástó-ig épen öt negyedóra alatt jöttünk le. További haladásunk nem volt lassúbb, bár a növekvő eső által útunk mind csúszósabbá válván, kétszeres vigyázatra volt szükség.

Elindultunktól számítva épen hét óra múlva, tehát déltájban érkeztünk meg fáradtan, tökéletesen átázva, nyugalom és szíverősítő után epedve telephelyünkön, hol a végre megszűnt eső után élénken lobogott fel a kunyhónk előtt rakott tűz, melyet hátramaradt vezetőink nem szüntek meg élesztetni.

A forró Mokka kárpótolt mindenért, még nedves ruháinkért is, melyeket szárítva buzgalmunkban néha oly közel jutottunk a tűzhöz, hogy egyikünk harisnyáját végkép elperzselte.

Az urasági pásztor medvekalandok elbeszélésével mulattatott, míg podgyászsunkat elrendeztük s lovainkat és magunkat az útra kellőkép felszereltük. Azután még egy hosszú búcsúpillantást vetve a Menguszfalvi völgy vadregényes amphiteatrumába, melynek magaslatairól kőválygó kődfoszlányok közül rövid kirándulásunk szép emlékei intettek felénk, — tanyánk helyére, mely vajmi hamar volt pusztulásnak indulandó, — a Poprádi tó-ra, melynek sötétszínű síkja komorabb tekintetet mutatott most, mint érkeztünkkor —: nekiindultunk ugyanazon útnak, melylyel idefelé jövet megismerkedtünk.

Hogy a vacsora s az éji nyugalom Lucsivnán jól esett mindnyájunknak, azt mindazok, kik valaha excursiót csináltak a Kárpátokba, egy szavamra elhiszik.

A következő nap alkonya Tátrafüreden talált, a hol a kedélyes társalgó-terem kandallója mellett átkoztuk a rossz időt, terveztünk új kirándulásokat és olvastuk a hírlapokat. Szép terveink ugyan csak ép úgy eloszlottak a levegőbe, mint a kék füst, mely tervezgetés-közben szivarainkból támadt, hanem azt találtuk, hogy Tátrafüreden a közeli környék is elég bájt tartalmaz arra, hogy a terveiben az idő mostohasága által megcsalt touristát kárpótolja veszteségeért. Még fülemben zúg a Tar-

pataki vízesés menydörgő robaja, látom az Óriás zuhatag hófehér tajtékzó sugarát, a Felkai tó fodros tükrét, a Virágoskert tarka szőnyegét és érzem a roppant erejű szélrohamot, mely a Kereszthalom tetején majdnem fölfordított lovastól s, míg lábaink alatt patakozott az esővíz, — fejünk felett vastag ködöt kergett lefelé.

Hiszen szép, nagyszerű és ellenállhatatlanul regényes mindaz, a mit az utazó Tátrafüred környékén lát, mint egyáltalán csodálatra indít és elragad a kárpáti természet minden nyilatkozása. A festői tájrészletek, a hatalmas, óriási alakzatok, a természetterők féktelen, mondhatnám, szenvedélyes működése el nem téveszthetik hatásukat a fogékony szemlélőre.

De a kinek kedélyében a kéjutazók és természetbarátok közönséges előszereteten kívül van egy rejtett, mélyen fekvő hajlam, egy majdnem öntudatlanul ébredő vágy, mely kielégíttetését csak akkor találja, ha a természet sivár, rideg, meghatóan komor és majdnem ijesztően vadonnat alkotásait is kitárta előtte, az — higgyen szavaimnak — és ne hagyja el a Tátra vidékét, mielőtt a Menguszfalvi völgyet látta volna.
